

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۰/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی رابطه یادگیری مشارکتی با خلاقیت در بین دانش‌آموزان ابتدایی

معصومه علیزاده پور^۱، مهشاد صابونی^۲

۱- کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، پردیس حضرت معصومه (س) قم

۲- کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، پردیس حضرت معصومه (س) قم

fahimehalizadehpor1998@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه یادگیری مشارکتی با خلاقیت در بین دانش‌آموزان ابتدایی در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ در قم انجام شد. روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بوده است. برای انجام این تحقیقی از پرسشنامه یادگیری مشارکتی استیفان استفاده شد. برای بررسی رابطه یادگیری مشارکتی با خلاقیت در بین دانش‌آموزان مدارس دوره ابتدایی قم، ابتدا به ویژگی‌های نمونه آماری می‌پردازیم که نتایج نشان می‌دهد در پژوهش حاضر، تعداد ۱۲۵ نفر (۳۵/۷۱ درصد) در پایه چهارم، تعداد ۱۴۲ نفر (۴۰/۵۷ درصد) در پایه پنجم و تعداد ۸۳ نفر (۲۳/۷۲ درصد) نیز در پایه ششم مشغول به تحصیل بوده‌اند. رابطه یادگیری مشارکتی با خلاقیت در بین دانش‌آموزان مدارس دوره ابتدایی قم، هم در مطالعات پیشین چه در داخل کشور و چه در خارج از کشور در ابعاد مختلف تأیید شده، همان گونه که نتایج پژوهش حاضر دلالت می‌کند. در تبیین این یافته‌ها و بر اساس نتایج به دست آمده از نمونه مورد مطالعه، می‌توان گفت آن دسته از دانش‌آموزان دوره ابتدایی قم که درگیری بیشتری در فرآیند یادگیری دارند، بیشتر از طریق معلمان مورد توجه قرار می‌گیرند و با این کار دانش‌آموزان نیز بیشتر تشویق می‌شوند تا در فعالیت‌های آموزشی شرکت نمایند.

کلمات کلیدی: یادگیری مشارکتی، خلاقیت، مدرسه، دانش‌آموزان، ابتدایی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

رشد و بالندگی هر جامعه‌ای مرهون نظام آموزشی آن جامعه است. بنابراین، در عصر حاضر آموزش و پرورش و به طور کلی تحصیل، بخش مهمی از زندگی افراد را تشکیل می‌دهد و کمیت و کیفیت این تحصیل نیز نقش مهمی در آینده دانش‌آموزان ایفاء می‌کند (رمضایانی شیخی، ۱۴۰۰). در این راستا، مطالعات و تحقیقات متعددی انجام شده است که نشان می‌دهد دوران دانشگاه برای تقویت توانایی‌های ذهنی و استدلالی افراد بسیار دیر است و باید کار را از دوران کودکی و مدرسه شروع کرد (اوپینیانو، جکسون، کورتز، جای دی لوس رییس، مانسینودو-بولانوس، آلتز-آلبلا و پالاشز، ۲۰۲۲).

از طرفی، یکی از روش‌هایی که با توجه به مطالعات و بررسی‌های انجام شده، اثربخشی خود را در تکامل همه جانبه دانش‌آموزان نشان داده، روش یادگیری مشارکتی است. اما، مطالعه فرهنگ حاکم بر برنامه‌های درسی نظام‌های آموزشی جهان نشان می‌دهد که فرهنگ غالب اکثر مدارس نسخه‌برداری و سازگاری است؛ یعنی معلمان، دانش‌آموزان را کنترل کرده و نظم را افزایش می‌دهند، دانش‌آموزان نقش یادگیرنده غیرفعال و غیرپرسشگر را ایفا می‌کنند و الگوهای آموزش مورد استفاده در بسیاری از کلاس‌ها، الگوهایی غیرمنعطف با یادگیری محدود است (سورجانتی و همکاران، ۲۰۲۰).

در این ارتباط، نتایج پژوهش تیمز نشان می‌دهد که توانایی دانش‌آموزان ما در سطوح بالای یادگیری، به ویژه مهارت‌های عملکردی و فرآیندی، در مقایسه با دانش‌آموزان کشورهای دیگر، بسیار کمتر است. از آنجا که محتوای برنامه‌های درسی کتاب‌ها تا حد زیادی با دیگر کشورها یکسان است، این ضعف بیشتر از روش‌های نامناسب آموزشی و یادگیری ناشی می‌شود که در عمل، دانش‌آموزان را به سوی یادگیری حافظه‌ای سوق می‌دهد. نتیجه این پژوهش ضرورت بازنگری در روش‌های آموزش و یادگیری و چرخش به سمت روش‌های فعال از جمله یادگیری مشارکتی را بیش از هر زمان دیگری یادآور می‌شود (امیران، ۱۳۹۷).

بنابراین، شیوه‌های یادگیری یکی از مسائل عمده آموزش و پرورش ایران می‌باشد. در این بین، در آموزش دانش‌آموزان، اهداف چندگانه‌ای دنبال می‌شود که یکی از مهم‌ترین‌شان آموزش مهارت‌های فکری پایه و گسترش افق فکری آنان است. برای تحقق این هدف باید به رشد تفکر خلاق دانش‌آموزان توجه کرد. هرچند توانایی تفکر خلاق به صورت بالقوه و فطری در انسان به ودیعه نهاده شده است، اما ظهور خلاقیت-یکی از پیچیده‌ترین فعالیت‌های ذهنی بشر- مستلزم پرورش است (پولگار، ۲۰۲۱). در همین راستا، پرسش مهمی که در امر پرورش تفکر خلاق با آن روبه روییم این است که چه باید کرد که آموزش و پرورش به جای محدود کردن تفکر خلاق کودکان و نوجوانان سبب رشد و گسترش آن شود؟

از جهتی، برخی محققان علت‌های افت خلاقیت در دانش‌آموزان را بی توجهی آموزش و پرورش به آموزش مناسب در زمینه خلاقیت می‌دانند، از این رو لازم است نظام تعلیم و تربیت در دوره معاصر بیش از گذشته، کانون توجه خود را به جای محتوا بر فرایند و مهارت‌های خلاق و نقاد معطوف کند (منوچهری زاده، ۱۴۰۰). از طرفی، یادگیری مشارکتی روش تدریسی است که طی سه دهه اخیر توجه بسیاری را به خود جلب کرده است. این نوع یادگیری وسیله‌ای برای تقویت مهارت‌های تفکر و ارتقای سطح یادگیری است و جانشینی است برای گروه‌بندی دانش‌آموزان بر اساس توانایی‌هایشان و وسیله‌ای است برای بهبود روابط دانش‌آموزان و آماده کردنشان برای ایفاء نقش در فعالیت گروهی (پرانگیناگین و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین، به اعتقاد

¹ - Opiano, Jackson, Cortez, Jay de los Reyes, Mancenido-Bolaños, Altez-Albela, Azada-Palacios

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

کارشناسان تعلیم و تربیت، دانش‌آموزانی که از طریق یادگیری مشارکتی، به یادگیری می‌پردازند، نه تنها بهتر فرا می‌گیرند، بلکه از یادگیری لذت بیشتری هم می‌برند، زیرا آنها به جای اینکه شنونده صرف باشند، فعالانه در جریان یادگیری مشارکت می‌کنند و خود را مسئول خویش می‌دانند (ویرجانا^۱، ۲۰۱۹). در این میان، در جهان امروز پرورش خلاقیت یکی از محورهای اساسی نظام‌های آموزشی است. بنابراین، در وضعیت کنونی خلاقیت نه تنها یک ضرورت، بلکه شرطی برای بقا به حساب می‌آید. بنابراین لازم است نظام آموزشی به تربیت و پرورش افرادی تأکید کند که به حل خلاق مسائل پیش‌بینی‌ناپذیر قادر باشند (پولگار، ۲۰۲۱). بر این اساس، این پژوهش درصدد پاسخگویی به این سؤال است که چه رابطه معنادار آماری بین یادگیری مشارکتی با خلاقیت دانش‌آموزان وجود دارد؟

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود.

جامعه، نمونه، و روش نمونه‌گیری

در پژوهش حاضر جامعه آماری عبارت از تمامی دانش‌آموزان دوره ابتدایی قم در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به تعداد ۴۴۷۰ نفر (۲۲۱۹ دختر و ۲۲۵۱ پسر) بود که از بین آنها و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی - خوشه‌ای چند مرحله‌ای، تعداد ۳۵۰ نفر دانش‌آموز دختر به عنوان اعضای نمونه آماری انتخاب شدند. بدین منظور از بین مدارس دخترانه قم ۳ مدرسه و از هر مدرسه ۳ کلاس (جمعاً ۱۸ کلاس) به طور تصادفی انتخاب و در نهایت، تعداد ۳۵۰ نفر، به عنوان نمونه آماری پرسشنامه‌ها را به طور کامل تکمیل نمودند. لازم به ذکر است که به جهت رعایت اصول اخلاقی، پیش از شروع تکمیل پرسشنامه‌ها از شرکت‌کنندگان در پژوهش به صورت کتبی رضایت‌نامه دریافت شد.

ابزارها

الف) پرسشنامه یادگیری مشارکتی

این پرسشنامه توسط استیفان در سال ۲۰۰۷ طراحی و اجرا شده است. پرسشنامه دارای ۱۳ گویه است و بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم، نمره ۱؛ مخالفم، نمره ۲؛ نظری ندارم، نمره ۳؛ موافقم، نمره ۴؛ کاملاً موافقم، نمره ۵) نمره‌گذاری می‌شود. این پرسشنامه دارای سه بعد؛ ۱- پویایی‌های گروهی، ۲- انجام کار بر روی پروژه و ۳- بازخور می‌باشد که برای هرکدام از این ابعاد سؤالاتی به صورت بسته پاسخ در نظر گرفته شده است (طاهرزاده، ۱۳۹۴).

شیوه نمره‌گذاری سؤالات پرسشنامه (پویایی‌های گروهی: ۱ تا ۵)، و (انجام کار بر روی پروژه: ۶ تا ۱۰) و (بازخور: ۱۱ تا ۱۳). برای سنجش روایی این پرسشنامه، از نظر اساتید و متخصصان استفاده شد که روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات اساتید راهنما و مشاور، خوب ارزیابی و تأیید شده است. همچنین، برای سنجش پایایی این پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده کل آزمون ۰/۷۰، برای بعد پویایی‌های گروهی ۰/۷۸، برای بعد انجام کار بر

^۱ Virgana

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

روی پروژه ۰/۷۶ و برای بعد بازخور ۰/۷۵ بدست آمده است (به نقل از طاهرزاده، ۱۳۹۴). در این پژوهش، به ترتیب با استفاده از تحلیل گویه و ضریب آلفای کرونباخ، پویائی‌های گروهی ۰/۷۶ و انجام کار بر روی پروژه ۰/۷۲ و بازخور ۰/۷۴ برآورده شده است.

ب) پرسشنامه خلاقیت

این پرسشنامه توسط ژائو در سال ۲۰۱۲ طراحی و اجرا شده است. پرسشنامه دارای ۱۳ ماده است و بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم، نمره ۱؛ مخالفم، نمره ۲؛ نظری ندارم، نمره ۳؛ موافقم، نمره ۴؛ کاملاً موافقم، نمره ۵) نمره‌گذاری می‌شود. این پرسشنامه دارای سه بعد ۱- ارائه و پیشنهاد راه‌حل‌های جدید و خلاقانه، ۲ ریسک‌پذیری و ۳- ترویج روش‌ها و اندیشه‌های جدید می‌باشد (منتظریان، ۱۳۹۴). شیوه نمره‌گذاری سؤالات پرسشنامه (ارائه و پیشنهاد راه‌حل‌های جدید و خلاقانه: ۱ تا ۶)، و (ریسک‌پذیری: ۷ تا ۹) و (ترویج روش‌ها و اندیشه‌های جدید: ۱۰ تا ۱۳). برای سنجش روایی و پایایی این پرسشنامه، ابتدا پرسشنامه خلاقیت، به زبان فارسی برگردانده شد و پرسشنامه فارسی مجدداً در اختیار یک مترجم دیگر قرار داده شد و به زبان انگلیسی برگردانده شد و با متن اصلی مقایسه شد که تناقضی بین متن ترجمه شده و اصلی وجود نداشت. سپس برای تأیید روایی صوری به ۵ نفر از اساتید گروه علوم تربیتی و روانشناسی داده شد. آن‌ها در پاسخ به این سؤالات که تا چه حد این آزمون برای سنجش خلاقیت تحصیلی مناسب است، روایی صوری و محتوایی آنرا تأیید کردند. همچنین، برای سنجش پایایی این پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده برای کل سؤالات این پرسشنامه برابر با ۰/۸۶ و برای ابعاد آن بین ۰/۸۰ تا ۰/۸۵ بدست آمد (منتظریان، ۱۳۹۴). روایی و پایایی این پرسشنامه به طور مجدد در این پژوهش، به ترتیب با استفاده از تحلیل گویه و ضریب آلفای کرونباخ، بررسی شد که نتایج (ارائه و پیشنهاد راه‌حل‌های جدید و خلاقانه: ۰/۸۳ و (ریسک‌پذیری: ۰/۸۲) و (ترویج روش‌ها و اندیشه‌های جدید: ۰/۸۴) برآورد شد.

نتایج

برای بررسی رابطه یادگیری مشارکتی با خلاقیت در بین دانش‌آموزان مدارس دوره ابتدایی قم، ابتدا به ویژگی‌های نمونه آماری می‌پردازیم که نتایج نشان می‌دهد که از ۳۵۰ نفر نمونه آماری شرکت‌کننده در پژوهش حاضر، تعداد ۱۲۵ نفر (۳۵/۷۱ درصد) در پایه چهارم، تعداد ۱۴۲ نفر (۴۰/۵۷ درصد) در پایه پنجم و تعداد ۸۳ نفر (۲۳/۷۲ درصد) نیز در پایه ششم مشغول به تحصیل بوده‌اند. بنابراین اطلاعات جدول گویای آن است که بیشتر پاسخگویان در پایه چهارم مشغول به تحصیل بودند. در ادامه به یافته‌های استنباطی می‌پردازیم، که ابتدا جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کالموگروف-اسمیرنوف استفاده گردید که نتایج حاصله در جدول زیر نشان داده شده است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

جدول ۱ نتایج آزمون کالوموگروف-اسمیرنف در خصوص وضعیت نرمال بودن توزیع داده‌ها

متغیر	تعداد	مقدار کالوموگروف-اسمیرنف	معناداری
یادگیری مشارکتی	۳۵۰	۰/۴۹۲	۰/۸۹۶
خلاقیت	۳۵۰	۱/۲۲۳	۰/۲۴۲

برای پاسخگویی به این سؤال که میزان توجه به یادگیری مشارکتی در مدارس ابتدایی قم به چه اندازه است؟، از آزمون آماری تی تک نمونه‌ای با استفاده از نرم‌افزار آماری *Spss* نسخه ۲۲، استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ بیان شده است.

جدول شماره ۲ وضعیت توجه به یادگیری مشارکتی در مدارس ابتدایی قم

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین معیار (۳)	مقدار <i>t</i>	درجه آزادی	سطح معناداری
یادگیری مشارکتی	۳۵۰	۲/۷۵	۱/۸۱۲	۳	۰/۹۲	۳۴۹	۰/۳۴۱

بر اساس جدول ۲ بر اساس دیدگاه دانش آموزان دوره ابتدایی قم، میانگین یادگیری مشارکتی (۲/۷۵) پایین‌تر از میانگین معیار (۳) ارزیابی شده است، و بر اساس مقدار *t* به دست آمده در درجه آزادی ۳۴۹ تفاوت معناداری بین این دو میانگین به دست نیامد. این یافته‌ها به آن معنا است که از دیدگاه دانش آموزان، میزان توجه به یادگیری مشارکتی در مدارس ابتدایی قم، پایین‌تر از حد متوسط می‌باشد.

برای پاسخگویی به این سؤال که بین یادگیری مشارکتی و خلاقیت دانش آموزان چه رابطه معنادار آماری وجود دارد؟ از ضریب همبستگی پیرسون با استفاده از نرم‌افزار آماری *Spss* نسخه ۲۲، استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره (۴-۷)، بیان شده است.

جدول ۳ نتایج ضریب همبستگی پیرسون بین یادگیری مشارکتی و خلاقیت دانش آموزان

متغیرها	خلاقیت
یادگیری مشارکتی	ضریب همبستگی
	سطح معناداری
	تعداد
	۰/۴۴۷
	۰/۰۰۰۱
	۳۵۰

بر اساس جدول ۳ مشاهده می‌شود که ضریب همبستگی بین یادگیری مشارکتی و خلاقیت دانش آموزان، برابر با ۰/۴۴۷ می‌باشد که در سطح ۰/۰۰۰۱ همبستگی معنادار وجود دارد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بحث و نتیجه گیری

همان گونه که ذکر شد رابطه یادگیری مشارکتی با خلاقیت در بین دانش‌آموزان مدارس دوره ابتدایی قم، هم در مطالعات پیشین چه در داخل کشور و چه در خارج از کشور در ابعاد مختلف تأیید شده، همان گونه که نتایج پژوهش حاضر دلالت می‌کند. یافته‌های تحقیق حاضر با تحقیقات امیران (۱۳۹۷)؛ علومی یزدی، میرحسینی و خیرالسادات (۱۳۹۶)؛ امامیان خشتی و دولت‌شاه (۱۳۹۵)؛ طاهرزاده و جوکار کمال آبادی (۱۳۹۴)؛ سورجانی، سوجوتو، سنو و واسپودو (۲۰۲۰) همسو است.

پژوهش‌ها نشان می‌دهند در دوران کودکی و نوجوانی قابلیت‌ها و خلاقیت دانش‌آموزان پایه‌گذاری می‌شود و بهترین زمان پیشرفت برای خلاقیت و تخیل در همین سنین روی می‌دهد. طی این سال‌ها از محیط تأثیر بیشتری می‌گیرند و در مورد محیط خود به طور طبیعی کنجکاو هستند (امینی و همکاران، ۱۳۹۸).

از نظر پولگار (۲۰۲۱)، در تعلیم و تربیت، بیشتر به پرورش ذهن و مهارت‌های تفکر خلاق نیاز است تا تربیت افراد برای کارکردن و هنجارمندی. معلمان برای ایجاد کردن فضای خلاق در کلاس و پرورش توانمندی‌های دانش‌آموزان‌شان باید خلاقیت را بشناسند و نسبت به آن نگرشی مثبت داشته باشند. همچنین معلمان باید از مهارت‌های تدریس خلاق و راهکارهای پرورش خلاقیت آگاهی داشته باشند و دوره‌های آموزشی لازم را در این زمینه بگذرانند. از طرفی، روش یادگیری مشارکتی منجر به رفتارهای مثبت در ارتباط با مدرسه می‌شود و علاقه‌مندی به مدرسه و موضوعات مورد مطالعه را افزایش می‌دهد و باعث بالا رفتن استقلال دانش‌آموزان می‌گردد. علاوه بر این یادگیری مشارکتی موجب افزایش انگیزه یادگیری، توجه و دقت بیشتر، افزایش میزان یادسپاری، درک و فهم، تجزیه و تحلیل و قضاوت در اطلاعات علمی می‌شود (بوتیلییر و همکاران، ۲۰۲۰).

در تبیین این یافته‌ها و بر اساس نتایج به دست آمده از نمونه مورد مطالعه، می‌توان گفت آن دسته از دانش‌آموزان دوره ابتدایی قم که درگیری بیشتری در فرآیند یادگیری دارند، بیشتر از طریق معلمان مورد توجه قرار می‌گیرند و با این کار دانش‌آموزان نیز بیشتر تشویق می‌شوند تا در فعالیت‌های آموزشی شرکت نمایند. همین درگیری در فعالیت گروهی یادگیری باعث می‌شود تا دانش‌آموزان کم کم با نظرات و عقاید جدید دانش‌آموزان دیگر آشنا شده و برای حل مسائل مطرح شده راه‌حل‌های خلاقانه‌تری پیشنهاد نمایند. بنابراین، فرآیند یادگیری مشارکتی به تدریج می‌تواند منجر به افزایش خلاقیت دانش‌آموزان گردد. به این صورت، هرچه میزان استفاده از یادگیری مشارکتی در مدارس بیشتر باشد، توانایی خلاقیت در دانش‌آموزان افزایش خواهد یافت. از طرفی سورجانی و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند که یادگیری مشارکتی درکی از غیرشخصی بودن هدف گروه و نیاز به کمک و حمایت برای یادگیری یکدیگر را رشد می‌دهند. به طور کلی، تحقیقات صورت گرفته در رابطه با تأثیر یادگیری مشارکتی نشان می‌دهد که این روش در مقایسه با روش‌های سنتی، دانش‌آموزان برتری تربیت می‌کند. مقایسه با آموزش دانش‌آموزان به صورت سنتی (مثل آموزش‌های مبتنی بر سخنرانی، ارزیابی‌های فردی و رتبه‌بندی‌های رقابت‌آمیز)، آموزش دانش‌آموزان به صورت مشارکتی، پیشرفت تحصیلی بیشتر، ماندن بیشتر در تحصیل، مهارت‌های تفکر انتقادی و استدلال سطح بالای بهتر، درک عمیق‌تر مواد یاد گرفته شده، رفتارهای مخرب کمتر در کلاس و تمرکز بیشتر بر تکلیف، سطوح پایین‌تر اضطراب و استرس، انگیزش درونی بیشتر برای یادگیری و پیشرفت، توانایی بیشتر در دیدن موقعیت‌ها از دیدگاه دیگران، ارتباطات مثبت‌تر و حمایت‌کننده‌تر با همسالان، نگرش‌های مثبت‌تر به حیطه‌های موضوعات و عزت نفس بالاتر را به دنبال داشته است (لنگ، ۲۰۲۰).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

به کارگیری روش یادگیری مشارکتی تأثیرات این روش را بیشتر کرده است و نتیجه مطلوب و رضایت‌بخشی را به دنبال خواهد داشت. یادگیری در حد تسلط چارچوب مشخصی در اختیار معلمان می‌گذارد که بر اساس آن بتوانند توازنی معنادار بین فعالیت‌های آموزشی هدایت‌شده و فعالیت دانش‌آموزان در گروه‌های مشارکتی به وجود آورند (نیکی ملکی، ۱۳۹۹). در تبیین این یافته و با توجه به نظر سورجانی و همکاران (۲۰۲۰)، تحقیقات صورت گرفته در رابطه با تأثیر یادگیری مشارکتی نشان می‌دهد که این روش در مقایسه با روش‌های سنتی، دانش‌آموزان برتری تربیت می‌کند. بنابراین می‌توان گفت در مدارس دوره ابتدایی قم، بیشتر معلمان از روش‌های تدریس سنتی استفاده می‌کنند و کمتر به روش‌های فعال روی آورده‌اند. معلمان این مدارس، بیشتر شیوه سخنرانی را برای تدریس استفاده می‌کنند و دور از انتظار نیست که دانش‌آموزان دوره ابتدایی قم، میزان یادگیری مشارکتی خود را پایین‌تر از حد متوسط برآورد کرده باشند. از سوی دیگر، مانند بیشتر نکات کشور، شرایطی که پدیده کنکور در مدارس دوره ابتدایی قم بوجود آورده است، باعث شده است تا دانش‌آموزان تمایل کمتری به شرکت در فعالیت‌های گروهی مانند یادگیری مشارکتی داشته باشند. همین امر به پایین بودن سطح یادگیری مشارکتی در مدارس این شهر منجر شده است. از سوی دیگر، معلمان مدارس متوسطه قم نیز زمانی در همین سیستم آموزشی تربیت شدند و در زمان تحصیل خود کمتر با روش یادگیری مشارکتی برخورد داشته‌اند، بنابراین، قالب فکری آنان نمی‌تواند روش یادگیری مشارکتی را به راحتی بپذیرد. از این رو، در از روش یادگیری مشارکتی در مدارس این شهر کمتر استفاده می‌کنند که این امر باعث شده است تا از دیدگاه دانش‌آموزان دوره ابتدایی قم، میزان یادگیری مشارکتی آنها، پایین‌تر از حد متوسط باشد. هر پژوهشی با محدودیت‌هایی روبرو می‌باشد که از این محدودیت‌ها می‌توان اشاره کرد به جنسیت دانش‌آموزان و پایه تحصیلی به سایر شهرها با احتیاط انجام شود و عدم دسترسی به پرسشنامه‌های ایرانی اشاره کرد.

تشکر و قدردانی

با سپاس فراوان از دانش‌آموزان عزیزی که در انجام این پژوهش نهایت همکاری را به عمل آوردند.

منابع

۱. امیران ص. ۱۳۹۷. بررسی اثرات روش یادگیری مشارکتی بر رشد مؤلفه های خلاقیت دانش آموزان پسر در درس ریاضی پایه هشتم شهرستان نورآباد ممسنی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
۲. رمضایانی شیخی ن. ۱۴۰۰. رابطه تفکر خلاق و تفکر انتقادی با ذهنیت فلسفی دانش آموزان دوره ابتدایی شهرستان دلفان در سال تحصیلی ۹۹-۴۰۰، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان همدان.
۳. منوچهری زاده ا. ۱۴۰۰. بررسی رابطه عزت نفس و خلاقیت با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی ناحیه ۴ اهواز، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور خوزستان.
4. Opiniano, G. A., Jackson, L., Cortez, F. G. F., Jay de los Reyes, E., Mancenido-Bolaños, M. A. V., Altez-Albela, F. R.,... Azada-Palacios, R. (2022). Philosophy of education in a new key: A collective writing project on the state of Filipino philosophy of education. *Educational Philosophy and Theory*, 54(8), 1256-1270.
5. Peranginangin, S. A. Saragih, S. Siagian, S. (2019). Development of Learning Materials through PBL with Karo Culture Context to Improve Students' Problem Solving Ability and Self-Efficacy. *INTERNATIONAL ELECTRONIC JOURNAL OF MATHEMATICS EDUCATION*. 14(2): 265-274.
6. Pulgar, J. (2021). Classroom creativity and students' social networks: Theoretical and practical implications. *Thinking Skills and Creativity*. 42: 100942.
7. Surjanti, J. Soejoto, A. Seno, D. N. Waspodo, (2020). Mangrove forest ecotourism: Participatory ecological learning and sustainability of students' behavior through self-efficacy, creativity and self-concept.. *Social Sciences & Humanities Open*. 2: 1-6.
8. Virgana, V. (2019). Increasing Student's Understanding of Mathematical Concept using Cooperative Learning and Self Efficacy. *Prosiding Seminar Nasional Matematika dan Pendidikan Matematika*. 2(1): 87-100.